

je Zupan veliko posvečal slovenskemu filmu in mu ni bilo vseeno »Zakaj ni možna normalna razvojna filmska pot scenaristike v slovenskem filmu?« in »Kako na samoupravni način posneti več filmov?«

Vse ostalo gradivo predstavlja LITERARNO ZAPUŠČINO. Del jo je v 24 oštevilčenih mapah (oštevilčil jih je po vsej verjetnosti sam), v katerih je vse mogoče: proza, poezija, psihologija, razmišljanja, kratka proza, filozofske razprave in filmske zgodbe. S popisa se dajo razbrati naslovi vseh tekstov, ki jih je veliko. Naj navedem samo nekaj naslovov, ki so »bolj zanimivi«: Muzej gorčine, Smrt luninega žarka, Kdo je ukradel sončni žarek?, Balada o vesti in pločevini, Zvezdna rumba, Ulica sodnega dne številka tri, Blodnjak neke noči. Del gradiva je v mapah, ki niso oštevilčene, in imajo le arbivske številke. Gre za nekakšne zvezke oziroma knjige, lastnoročno napisane in opremljene - unikate del, od katerih mnoga še niso bila objavljena (Zračne in morske prikazni, Prod, Knjiga o ubijanju časa in ohranjanju, Koralde za Nikolajo ...).

Sledi gradivo že urejeno po tematiki, in sicer v naslednjem vrstnem redu:

1. POEZIJA (Geni, Prva misel, Soneti, Cunje, Vzemi bel kamen in ga potopi v prozoren lak, Prva misel, Dušna obrt, Črni jezdec, Ločitev, Nočne pesmi zoper žalost ...)
2. DRAMATIKA (Tretji zaplodek, Barbara Nives, Stvar Jurija Trajbasa, Črvi, Bog in hudič kockata za človeško dušo, Sinje nebo

nad Mondelom, Ulica zmage, Sarabanda za obešance, Obisk moža v črnem, Korito podzemске reke, Suženjski trg ...)

3. PROZA (Levitan, Nedostojen človek, Apokalipsa vsakdanjosti, Življenje se je popolnoma spremenilo, Za zidom paradiža, Metulji in zidovi, Božja pomoč, Generacije so sprte, Prekvalifikacija norcev, Podoba pokrajine ...)
4. PSIHOLOGIJA IN FILOZOFIJA (Libri albi, Trije konji, Logika, Geneza, Abstraktne linije, Matador čustev v sintezi, Zgodovina filozofije, Filozofska propedeutika, Meditacija v etiki, Anatomija čustvovanja, Uvod v splošno človekoslovje, Tobogan, Misel in njeno usnovljenje v omiki, Dejanje in gibanje in Gibanje misli v kosmičnih smereb ...)

V ta sklop sodi dokument, ki nam pokaže razporeditev in razdelitev celotnega dela s področja filozofije.

Na koncu fonda so posebej urejene in popisane kopije nekaterih njegovih že objavljenih del (Barbara Nives, Živali, angeli in ljudje, Bije le rakete lete na Amsterdam, Upor črvov, S strahom in pilulo hrabrosti okoli sveta, Duh po človeku, Aleksander praznih rok, Polnočno vino, Snemalna knjiga Idealista ...) in vsi ČASOPISNI IZREZKI, ki niso bili razporejeni po mapah, ampak jih je Zupan prelagal s kupa na kup. Seveda se vsi na nek način nanašajo nanj in na njegovo delo. Od slovenskega tiska največkrat naletimo na izrezke iz Dela, Dnevnika, Naših razgledov, Tedenske tribune in ITD, z območja nekdanje Jugoslavije pa prevladujejo izrezki iz Borbe in Politike.

Seznam oseb, osumljenih sodelovanja s Francozi iz l. 1810

Ivanka Zajc Cizelj

Del monarhije, ki je po miru v Schönbrunnu 14. oktobra 1809 prišel pod francosko upravo, so Francozi poimenovali Ilirske province. Motivi njihove ustanovitve so bili čisto politični, vojaški ter ekonomski in tudi njihova meja z Avstrijo ni imela nobene povezave z etničnimi mejami. Napoleon ni imel namena osvoboditi evropske narode, je pa imelo ime Ilirija za mnoge sodobnike nacionalen pomen.¹

Že pred prihodom Francozov v naše kraje zasledimo v avstrijskih pokrajinah prostozidarsko gibanje, ki se je v času Ilirskih provinc še okrepilo; ideja in cilj gibanja je bila medsebojna pomoč, navajanje k moralnemu življenju in

človekoljubna dobrotelost. Čeprav se prostozidari s politiko in vero niso ukvarjali, pa so francoske ilirske lože od tega odstopale - imele so namen širiti brezkonfesionalno krščanstvo in zbirati okrog sebe francozoljubne izobražence.²

Predsednik policijske uprave iz Graza je 4. marca 1810 posredoval seznam oseb iz »Ljubljane«, ki so s svojim delovanjem ali obnašanjem pokazale simpatijo do Francozov in s tem tudi negativen odnos do avstrijske monarhije in vladarske hiše. Omenjeni seznam je bil 9. marca istega leta poslan c. kr. komorniku, gubernijskemu svetniku in okrožnemu glavarju baronu Juritschu v Celje z namenom, da se

kontrolira gibanje navedenih oseb in njihova korespondenca, zlasti če pridejo v stik z avstrijskimi državljani.

Na seznamu so:

ALBORGETTI, trgovec in špediter idrijskega rudnega bogastva, zaradi trgovanja s Francozi;

ALTON, trgovec, ker je bil zvit in sumljiv človek;

ALBORGETTI Marko, knjigovodja pri baronu Zoisu in nadzornik kamnoseškega podjetja;

ASBERG, bivši avstrijski oficir, rojen na Dunaju, ker se je zadrževal v Ljubljani in pomagal Francozom kot vohun;

CAVENI, prostozidar, ker je pomagal francoskim generalom;

COLLORETTI, kavarnar, ker je bil izdajalec in francoski vohun;

DEVILLA, župnik v Adlešičih pri Črnomlju, ker je služil Francozom kot vohun in s tem napravil veliko zlega;

FLÖDNIG, baron in uradniški pripravnik v Novem mestu, ker je bil poln svobodomiselnih idej in naklonjen francoski okupaciji;

GALLE, adjunkt v registraturi pri deželni izpostavi, ker je bil francoski privrženec;

GALLE iz Kranja, ker je bil znan avanturist, zadrževal se je v Ljubljani ali v Trstu;

GASPAROTTI, trgovski knjigovodja, ker je bil jakobinec in javen zagovornik francoskih načel;

HALLENSTEIN, baron in prostozidar, ker je bil sumljiv;

HOCHENWART, grof Franc, okrožni glavar v Novem mestu, ki je bil sicer monarhu naklonjen; službo pri Francozih pa je prevzel samo, da bi rešil sebe in svoje imetje;³

HOCHENWART, grof Leopold, deželni sodniški pripravnik, je bil sicer preveč neodločen, da bi imel kakšno posebno prepričanje, je pa prišel pod vpliv Riedla;

JEUNIKER, doktor medicine, ker je bil zelo sumljiv;⁴

KALCHBERG, stanovski odbornik in častni cesarski svetnik, ker je bil na splošno prostozidarsko orientiran in je dajal nečastne izjave o avstrijski armadi in visokem dvoru; sestavil je komisijo za deželno brambo po svoji zamisli in zato je bila kranjska deželna bramba zelo pozno zbrana, deloma pa tudi ne;

KAMENICH Martin, kavarnar v Špitalski ulici (Spitalgasse), ker se je družil s sumljivimi osebami;

KALLAN, advokat in časnikar;

KERMEL, francoski poštni upravnik, ker je bil zelo sumljiv;

KORN, knjigotržec, jakobinec in prostozidar, ker je kazal veliko privrženost do Francozov;

KRAIDL, propadel steklarar iz Cerknice ter davčni blagajnik, ker je bil prostozidar;

KREMNIČER, policijski komisar, ker je kazal velike simpatije do Francozov;

KRISTL Michele Angelo, propadel trgovec, nazadnje je bil pri madžarskih dovoznikih; po vrnitvi na Kranjsko je začel služiti Francozom;

MALIZH, krčmar in bivši avstrijski dobavitelj, sumljiv je postal po vpadu Francozov;

MARCHIOLI, župnik v Glagovici blizu Vranskega je postal zelo sumljiv zaradi dopisovanja z Wälschenerjem; predvsem je bil sumljiv Wälschen in pa tako imenovani rezijanerji, ki so bodili delat v glažuto pri Ojstrici na Štajerskem; te moške in ženske naj bi natančno preiskali in jim pregledovali pisma, ki so jih prinašali iz Italije in so bila naslovljena na sumljive Italijane v Avstriji;

PESKO, trgovec, ker je že pred prihodom Francozov kazal bolj malo patriotičnih čustev;

PESENGER, profesor retorike, ker je bil človek s francoskimi načeli;

PAGLAMECCI mlajši, najemnik posestva »Leopolderuch«;

PASQUALI, pisar na okrožnem uradu v Postojni, ker je bil sumljiv;

PESAMOSCA, kaplan »zu Egg« pri Podpeči;

PIRNAT, občinski svetnik, ker je kazal veliko večje simpatije do Francozov kot do Avstrijcev;

PSEVILAEQUA, domači kaplan pri škofu;

RODO, advokat, ker je bil jakobinec;

ROZMAN, advokat;

RUDESCH, zakupnik posestva Ribnica je najprej izdal napredovanje črne vojske generalu Baraguyu in Hilliersu, nato pa je zaradi upora kmetov pobegnil v Ljubljano;⁵

RUSZ, advokat, ker je bil sumljiv mož s francoskimi načeli;⁶

SMOLLE, jurist in zastopnik pri prevoznikih;

TESIO, propadel kavarnar, ker je bil francoski vohun;

VENAZI, milar, ker je bil zaupen s sumljivimi osebami;

VENAZI, kavarnar v Špitalski ulici, ker se je družil s sumljivimi osebami;

VALENTIN Franc, pismonoša in žitni špekulant, ker je bil zelo sumljiv;

VODNIG, profesor pesništva, ker je bil sumljiv;⁷

VOGOLL, trgovec;

WURZBACH, advokat in časnikar;

ZESKO, steklarski mojster in bivši avstrijski oficir in pisar pri grofu Auerspergu, v času poročanja je bil tajnik pri vladi (poročevalec navaja, da ga ne more imenovati).

Obraunavani dokument se nahaja v fondu Okrožni urad Celje, fasc. 72, sig. 72/486, fol. 441-443; pisan je v nemščini in sicer gre za rokopisno gotico.

Gradivo Okrožnega urada Celje je Avstrija vrnila na osnovi arhivskega sporazuma iz leta 1923 in protokola iz leta 1958. Zgodovinski arhiv v Celju ga je prevzel septembra 1983. Fond je arhivistično obdelan in varnostno mikrofilman.

Literatura

1. Dr. Fran Zwitter, Nacionalni problemi v Habsburški monarhiji, Slovenska matica v Ljubljani 1962, str. 55.-
2. Dr. Josip Mal, Zgodovina slovenskega naroda - najnovejša doba, Družba sv. Mohorja v Celju 1928, str. 147-149.-
3. Slovenski biografski leksikon I., Ljubljana 1925-1932, str. 331. Franc Hohenwart (1771-1844), grof in

- muzejnik. Ukvarjal se je z naravoslovnimi vedami in montanistiko, izpolnil pri baronu Žigi Zoisu. Leta 1820 je zapustil državno službo. Sodeloval je pri Kranjski kmetijski družbi in ustanavljanju deželnega muzeja.
4. Slovenski biografski leksikon I., str. 410. Anton Jeuniker, doktor medicine. V Ljubljano je prišel okrog leta 1799 kot policijski zdravnik; leta 1803 pa je nastopil službo kot okrožni fizik. Za časa Napoleonove Ilirije je postal civilni zdravstveni referent in ravnatelj civilne bolnice. Poučeval je internistiko na ljubljanski fakulteti in nadaljeval delo tudi pod avstrijsko upravo na kirurški šoli vse do leta 1817, ko je postal protomedik v Trstu.
 5. Slovenski biografski leksikon III, Ljubljana 1960-1971, str. 155. Anton Rudež (1757-1829), graščak in preroditelj. Rodil se je na Krasu. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani v letih 1769-1773. Bil je Vodnikov sošolec. Izhajal je iz prve skupine ljubljanskih dijakov, ki so s pozornostjo in simpatijo sprejemali prerodne ideje Kumerdejevega načrta in Pohlinove dejavnosti. Prijateljstvo z Vodnikom in tesna povezanost s Zoiso je to usmerjenost utrdila in ji dala večje pobude. Zbiral je jezikovne posebnosti in narodne pesmi. Služboval je od leta 1789 na ribniškem posestvu kot uradnik. Leta 1793 je vzel posestvo v najem. Z nakupovanjem zemlje pa je postavil temelj svoji graščinski posesti.
 6. Slovenski biografski leksikon III, str. 172. Luka Rus (1767-1836), odvetnik v Ljubljani. Dne 13. januarja 1812 je bil imenovan za člana začasne ljubljanske občinske uprave, ni pa bil sprejet med municipalne svetnike definitivno ustanovljene ljubljanske merije. Po restavraciji ponujenega županskega mesta ni sprejel.

Pomemben je zaradi strokovnega deleža, ki ga je imel pri prenosni davka v času Ilirskih provinc.

7. Slovenski biografski leksikon IV, Ljubljana 1980-1991, str. 509-528. Valentin Vodnik (1758-1819), pesnik, časnikar in jezikoslovec. Izhajal je iz številne kmečke družine. Leta 1775 je stopil v frančiškanski red. Noviciat je opravil v Nazarjah - prejel je redovno obleko in redovno ime Marcelijan. Študiral je na frančiškanski šoli v Novem mestu, filozofijo in bogoslovje v Ljubljani. Leta 1784 je postal posvetni duhovnik, odvezan nekaterih redovnih dolžnosti. Služboval je v različnih krajih. Leta 1796 je bil imenovan za novega kooperatorja pri sv. Jakobu v Ljubljani in za benificiatu pri cerkvi sv. Florjana. V duhovniški službi je ostal do leta 1798, ko je zaprosil za profesuro na gimnaziji in jo tudi dobil - postal je prof. 5. razreda (t.i. »poetika«). Poučeval je različne predmete. Pod francosko okupacijo je bil najprej potrjen za profesorja francoščine, pozneje pa je prevzel več pomembnih delovnih mest. Z vrnitvijo Ilirskih provinc Avstriji oktobra 1813 sprva ni prišlo do sprememb, ki bi bile za Vodnika neprijetne ali usodne. Dne 19. julija 1814, je grof F. J. Saurau predlagal cesarju, naj Vodnika odstrani iz šole zaradi pesmi Ilirija oživljena in zvez s prostozidarstvom. Dne 26. decembra je Franc I. s posebno odločbo ukazal, naj se skupaj s F. Peeseneggerjem upokoji tudi Vodnik, ali pa namesti izven ilirskih dežel v službi, ki ne bi bila povezana z vzgojo mladine. Leta 1815 je bil upokojen; pokojnina je bila skromna, zato si je pomagal s stranskimi zasluzki in se poskušal ponovno zaposliti, vendar službe ni dobil.

Fototeka Zgodovinskega arhiva Ljubljana, način urejanja in strokovna obdelava

Jože Suhadolnik

Fotografija nam pripoveduje, razlaga in obnavlja našo lastno zgodovino, tudi tisto, ki šele nastaja.

Fotografsko gradivo je vizuelen, dokumentaren, zgodovinski vir, ki ima pomen za znanost, kulturo, posebej pa še za zgodovino in ga uvrščamo med kulturno dediščino, ki ima znanstveno, kulturno, zgodovinsko ali estetsko vrednost s svojo vsebino in je namenjeno proučevanju. Kompletnost gradiva, njegova urejenost in dostopnost so predpogoji za razvoj uporabe, ustrezna tehnična opremljenost arhiva (fotografski laboratorij, izdelava reprodukcij, printer, mikročitalac idr.), popularizacija gradiva (razstave, publikacije, raziskovanje, sodelovanje, izmenjave) pa so pogoji za razvoj uporabe.

V arhivih opravljamo svoje delo predvsem zato, da bi se gradivo uporabljalo v znanstvene in raziskovalne namene. Uporaba je praviloma vezana na arhivsko čitalnico, na posebno zahtevo pa dobi naročnik na svoje stroške tudi mikrofil-

me, kopije oziroma reprodukcije (fotografij, plošč, razglednic).

Pri uporabi fotografskega gradiva je potrebno sodelovanje arhivista in uporabnika. S pomočjo arhivskih evidenc naj bi se le-ta sam seznanjal s tem, kako je gradivo urejeno, po kakšnem postopku bo najlažje prišel do stvari, ki ga zanima. Arhivist mu pri tem svetuje, ni pa njegova naloga, da uporabniku sam zbira podatke za določeno temo.

Gradivo iz fototeke ZAL je del kulturne dediščine. Tega poleg arhivov hranijo še muzeji, knjižnice, raziskovalne in druge inštitucije ter posamezniki. Veliko zanimanje za tovrstno gradivo se ne ujema vedno z načeli pravega strokovnega odnosa, ki zahtevajo sistematično zbiranje, urejanje in popisovanje fotografij po enotni metodologiji. Nadalje lahko govorimo o razdrobljenosti, nezadovoljivi preglednosti, marsikdaj neustreznem hranjenju in s tem propadanju te občutljivih virov (predvsem fotografskih plošč